

**28. JUPITER KONFERENCIJA
sa međunarodnim učešćem**

**28th JUPITER CONFERENCE
with foreign participants**

**ZBORNIK RADOVA
PROCEEDINGS**

**MAŠINSKI FAKULTET UNIVERZITETA U BEOGRADU
FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING
UNIVERSITY OF BELGRADE**

**JUPITER ASOCIJACIJA
JUPITER ASSOCIATION**

Beograd, Februar 2002.

28. JUPITER KONFERENCIJA
sa međunarodnim učešćem

ZBORNİK RADOVA

PROCEEDINGS

21. simpozijum
**CIM U STRATEGIJI TEHNOLOŠKOG
RAZVOJA INDUSTRIJE PRERADE
METALA**

15. simpozijum
CAD/CAM

24. simpozijum
NU – ROBOTI – FTS

30. simpozijum
**UPRAVLJANJE PROIZVODNOM U
INDUSTRIJI PRERADE METALA**

8. simpozijum
KVALITET

Organizator:

MAŠINSKI FAKULTET UNIVERZITETA U BEOGRADU

JUPITER ASOCIJACIJA

Beograd, Februar 2002.

28. JUPITER KONFERENCIJA sa međunarodnim učešćem

ZBORNİK RADOVA

Organizator:

MAŠINSKI FAKULTET UNIVERZITETA U BEOGRADU

JUPITER Asocijacija

Adresa:

27. marta 80, 11000 Beograd, JUGOSLAVIJA

Tel: 011-3370341, Fax: 011-3370364,

E-mail: jupiter@cent.mas.bg.ac.yu

Tehnički urednik:

Prof. dr Miroslav Pilipović, dipl. maš. inž.

Beograd, Februar 2002.

Tiraž: 250 primeraka

Štampa: Tehnološko metalurški fakultet Univerziteta u Beogradu, Zavod za grafičku tehniku,
11001 Beograd, Karnegijeva 4

ISBN 86-7083-430-8

28. JUPITER KONFERENCIJA sa međunarodnim učešćem

Naučni odbor:

Prof. dr Slavko Arsovski, Mašinski fakultet Kragujevac • Doc. dr Bojan Babić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Pavao Bojanić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Ilija Ćosić, FTN Novi Sad • Prof. dr Ratko Gatalo, FTN Novi Sad • Prof. dr Miloš Glavonjić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Ratimir Ječmenica, Tehnički fakultet Čačak • Prof. dr Milisav Kalajdžić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Vidosav Majstorović, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Vladimir Milačić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Dragan Milutinović, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Milan Perović, Mašinski fakultet Podgorica • Doc. dr Petar Petrović, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Miroslav Pilipović, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Zoran Radojević, FON Beograd • Prof. dr Ranko Rakanović, Mašinski fakultet Kraljevo • Prof. dr Žarko Spasić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Ljubodrag Tanović, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Miroslav Trajanović, Mašinski fakultet Niš • Prof. dr Ratko Uzunović, LOLA Institut Beograd • Akademik Miomir Vukobratović, Institut "Mihajlo Pupin" Beograd

Organizacioni odbor:

Prof. dr Pavao Bojanić, Mašinski fakultet Beograd • Dr Mirko Bućan, LOLA Korporacija Beograd • Dr Nebojša Čović, AD FMP Beograd • Prof. dr Miloš Glavonjić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Milisav Kalajdžić, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Vidosav Majstorović, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Dragan Milutinović, Mašinski fakultet Beograd • Doc. dr Zoran Miljković, Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Miroslav Pilipović, Mašinski fakultet Beograd • Doc. dr Radovan Puzović, Mašinski fakultet Beograd • Mr Milutin Rakić, dipl.maš.inž., Mašinski fakultet Beograd • Prof. dr Žarko Spasić, Mašinski fakultet Beograd • Mr Goran Vujačić, Beobanka A.D. Beograd

Sekretarijat:

Mr Milutin Rakić, Tehnički sekretar konferencije, Željko Vasić, dipl.inž., Živana Pajić, dipl.inž., Kosta Herman, dipl.inž., Dejan Stošić, dipl.inž., Gordana Nikolić

SADRŽAJ

CONTENTS

PLENARNA SEDNICA PLENARY SESSION

PS1	Žarko Spasić Mašinski fakultet Univerziteta u Beogradu: Istorijske i akademske vrednosti za evropsku integraciju.....	S.1
PS2	Milisav Kalajdžić Manganizam i naturizam	S.11
PS3	Miroslav Pilipović Elementi za strategiju razvoja industrije prerade metala - ekspertska razmatranja	S.17

CIM U STRATEGIJI TEHNOLOŠKOG RAZVOJA INDUSTRIJE PRERADE METALA CIM IN THE STRATEGY OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF METALWORKING INDUSTRY

101	Zoran Radojević CIM sistem je sastavni deo proizvodno-operativnog menadžmenta.....	1.1
102	Zora Arsovski, Slavko Arsovski Integracija podataka i procesa u preduzeću	1.5
103	Dragan D. Milanović, Aleksandar Žunjić Razmatranje opsega uvođenja i primene "CYBER MEETING" tehnologije....	1.9
104	Aleksandar Žunjić, Žarko Spasić, Dragan D. Milanović Univerzitet u kući - stvarnost ili fikcija	1.13
105	Duško Ćebić CIM i njegov značaj u razrešavanju problema proizvodnje	1.17
106	Dragan Vasiljević O nekim aspektima informacione integracije u logistici.....	1.21
107	Boro Prodanić, Radoslav Tomović Sistem održavanja u ratnoj mornarici i savremeni informacioni trendovi	1.25
108	Miroljub Banković, Vladeta Gajić Logistički zasnovan koncept informacione integracije preduzeća.....	1.29
109	Nebojša Radulović, Mirko Đapić Svršishodnost integrisanja CIM u SMI koncept	1.33
110	Petar Dimitrijević, Dragan Ćočkalo Prevođenje zahteva za pouzdanost i pogodnost održavanja u kvantitativne ulazne vrednosti procesa projektovanja.....	1.37
111	Slavica Nikolić, Ilija Ćosić Emocionalna inteligencija kao odrednica poslovne uspešnosti	1.41

112	Dejan Cupać Planiranje i realizacija integrisanog informacionog sistema preduzeća.....	1.45
113	Kosta Herman, Žarko Spasić Tehnologije održavanja i dijagnostike u informacionoj integraciji inovativnog CIM-preduzeća.....	1.49

CAD/CAM

201	Vujadin Aleksić, Miodrag Arsić Modeliranje i metodološki pristup proračunu čvrstoće noseće strukture nestandardnog izotermičkog kontejnera	2.1
202	Vladimir Čajetinac, Milisav Kalajdžić Prilog razvoju metoda projektovanja i optimizacije nosećih struktura kabina građevinskih mašina	2.5
203	Mile Savković, Milomir Gašić, Goran Marković Analiza uticaja načina formiranja ispune rešetke na ugib strele rešetkaste konstrukcije	2.9
204	Simo Jokanović Behavioral modeling - nova CAD/CAM tehnologija	2.13
205	Ivan Vasić, Milisav Kalajdžić Regenerisanje mreže konačnih elemenata u toku simulacije plastičnog tečenja	2.19
206	Dan Moga, Dan Stanciu Stress distribution in vertebral plate for the basic movement in lumbar extension.....	2.23
207	Dan Stanciu, Dan Moga Simulation of intervertebral disc cross-section stress distribution.....	2.27
208	Svetomir Simonović, Slobodan Tošić Primena programskog paketa NASTRAN na modeliranje žičara.....	2.31
209	Andrija Ekmedžić Projektovanje i analiza stajnog trapa bespilotne letelice	2.35
210	Eugen Ghita Stress analysis by using a software with proper CAD module.....	2.39
211	Slobodan Makragić Naponsko stanje radnog točka roto bagera u radnim uslovima	2.43
212	Vesna Mandić, Milentije Stefanović Fizičko modeliranje i numerička simulacija kao novi koncept u projektovanju alata	2.47
213	Milomir Gašić, Mile Savković, Goran Marković Određivanje brzine i ubrzanja vrha radnog uređaja za polaganje savitljivih cevi bez otkopavanja tla	2.51
214	Željko Popović Postupak geometrijskog modeliranja (2D) pomoću kompjutera korišćenjem relacionih iskaza	2.55

215	Snežana Radonjić, Vesna Milić Primena PRO/ENGINEER-a - CAD softverskog paketa.....	2.59
216	Nikola Korunović, Miroslav Trajanović Modeli automobilske pneumatike za analizu metodom konačnih elemenata ...	2.65
217	Pavao Bojanić Prošireni model informacione strukture proizvoda.....	2.69
NU – ROBOTI –FTS NC - ROBOTS - FMS		
301	Mirela Toth-Tascau, Doina Dragulescu Collision-free path generation using potential field method by modelling robots and workspace using spheres.....	3.1
302	Doina Dragulescu, Mirela Toth-Tascau, Horatiu Moldovan Dynamic modeling of human lower limb	3.5
303	Radomir Slavković, Milorad Rnjaković Elastoviskozni elementi kao komponente kinematskih struktura NC-mašina.....	3.9
304	Vesna Milić, Radomir Slavković, Srećko Ćurčić Manuelno programiranje kompleksnih tehnoloških zahteva CNC-mašina	3.13
305	Vid Jovišević, Ostoja Miletić, Radenko Zrilić, Mladen Todić Rezultati primjene tehnologije zavarivanja eksplozijom u procesu izrade hidrauličnih cilindara.....	3.17
306	Slobodan Tabaković, Milan Zeljković, Ratko Gatalo Prilaz razvoju sistema za automatizovano projektovanje rekonfigurabilnih tehnoloških sistema na bazi paralelnih mehanizama.....	3.23
307	Valentina Gečevska, Vladimir Pavlovski Optimizacija parametara numeričke obrade primenom genetskih algoritama	3.27
308	Božica Bojović Modeliranje obrađene površine Vajerštrasovom funkcijom.....	3.31
309	Ilija Belić, Bratimir Panić, Aleksandar Kovačević, Dejan Pantelić Pregled mogućnosti izrade mikro-komponenti laserskim zračenjem.....	3.35
310	Dejan Pantelić, Ilija Belić, Bratimir Panić, Aleksandar Kovačević Holografija u nano-tehnologijama.....	3.39
311	Darko Petković Prilog izgradnji generativnog sistema za dizajniranje steznog pribora na alatnim mašinama	3.43
312	Bogoljub Dimitrov Energija eksplozije u službi mašinogradnje.....	3.49
313	Vlado Radić Zavarivanje eksplozijom - osnovne karakteristike komercijalnih procesa.....	3.53
314	Branko Pejović, Slavica Cvetković Jedna mogućnost povećanja tehnoeкономskih efekata kod navarenih elemenata pri mašinskoj obradi rezanjem.....	3.57

315	Slavica Cvetković, Branko Pejović Postavka i analiza novog modela za istraživanje procesa periodične strugarske obrade.....	3.63
316	Miroslav Vučićević, Petar Dimitrijević Ispitivanje hrapavosti obrađene površine u funkciji vremena rezanja pri struganju visokolegiranih sinterovanih materijala	3.67
317	Siniša Kuzmanović, Ilija Ćosić, Zoran Anišić Analiza savremenih rešenja univerzalnih zupčastih motornih reduktora sa stanovišta montaže.....	3.71
318	Georgi E. Rashev, Yordanka R. Atanasova Boron-carburizing of structural steels.....	3.75
319	Jasmina Čaloska, Jovan Lazarev Analiza procesa istiskivanja aluminijumskih profila tretiran kao strujanje fluida sa visokim viskozitetom	3.79
320	Srećko Ćurčić, Radimir Slavković, Ratimir Ječmenica Reinženjering proizvodnih procesa u industriji prerade metala u funkciji poboljšanja eksploatacionih karakteristika proizvoda i njegovog održavanja....	3.83
321	Ljubodrag Tanović, Sergey Klimenko Specifičnosti alata za obradu prevlaka postojanih na habanje.....	3.87
322	Milovan Mitrić Prilog projektovanju tehnologije dubokog izvlačenja tankih belih, hromiranih i aluminijumskih limova i traka.....	3.91
323	Mileta Janjić, Vuko Domazetović, Milan Vukčević Slobodno sabijanje - eksperiment i simulacija.....	3.95
324	Petar Petrović, Živana Jakovljević Revitalizacija i modernizacija alatnih mašina primenom savremenih programabilnih automata sa NC modulima	3.99
325	Miomir Vukićević, Zoran Petrović Određivanje režima tačkastog zavarivanja na bazi temperaturnog polja	3.105
326	Dejan Stošić, Bojan Babić Projektovanje tehnologije primenom racunara - sistem razvijan na principima grupne tehnologije.....	3.109
327	Bojan Babić, Zoran Miljković Novi pristup projektovanju tehnoloških procesa	3.113
328	Saša Živanović Metodologija za sistematizaciju mašina sa paralelnom kinematikom.....	3.117
329	Dragan Milutinović, Miloš Glavonjić, Saša Živanović Novi paralelni mehanizam na bazi DELTA koncepta	3.121
330	Ljubodrag Đorđević, Sava Đurić, Svetlana Veselinović, Slobodan Simonović, Neki aspekti i mogućnosti povećanja energetske efikasnosti u IMK "14.oktobar" ad Kruševac	3.127
331	Hranislav Mihajlović, Vinko Živić, Sava Đurić, Miroslav Radovanović Mogućnost računarske kontrole i upravljanja angažovanom električnom snagom.....	3.131

UPRAVLJANJE PROIZVODNOM U INDUSTRIJI
PRERADE METALA
PRODUCTION CONTROL IN METALWORKING INDUSTRY

401	Slavko Arsovski, Zora Arsovski Informacioni sistemi za upravljanje proizvodnjom u agilnim proizvodnim sistemima.....	4.1
402	Predrag Petrović, Đuro Čučković, Biljana Čučković Kako upravljati proizvodnjom.....	4.5
403	Lidija Romić Preduzeće u novom globalnom poslovnom okruženju	4.9
404	Miljko Kokić Upravljanje troškovima SHP u industriji prerade metala	4.13
405	Aleksandar Dragašević, Jasmina Vesić, Miroslav Radojičić O nekim aspektima upravljanja projektima primenom MS project-a	4.17
406	Predrag Čonkić, Milica Radovanović, Marko Lojpur Korišćenje oznaka "privremenih" rešenja proizvoda, sklopova, delova, alata, kontrolnika, pribora i uređaja	4.21
407	Mihajlo Popović Baza podataka za projektovanje i automatski izbor tehnologije obrade rezanjem metala.....	4.25
408	Jasmina Vesić, Mališa Žižović, Miroslav Radojičić Fuzzy pristup određivanju relativnog značaja kriterijuma pri višekriterijumskom odlučivanju	4.29
409	Branka Nikolić, Milan Nikolić Jedan model višekriterijumskog fazi odlučivanja.....	4.33
410	Milan Nikolić Drugačiji pristup metodi višekriterijumskog odlučivanja AHP.....	4.37
411	Nenad Stefanović, Slavko Arsovski, Dušan Stefanović Simulacija kontinualnog modela za upravljanje zalihama	4.41
412	Zoran Petrović, Miomir Vukićević Evoluciono programiranje neuronske mreže	4.45
413	Radomir Ivanović Neki podsistemi TOPIS - sistema u WINDOWS okruženju	4.49
414	Slobodan Radojević, Zorica Veljković Rekurzivni algoritam za stvaranje prve hijerarhijske sastavnice	4.53
415	Milovan Radovanović, Sava Đurić, Svetlana Veselinović, Ljubodrag Đorđević Mogućnost primene računara za kontrolu i evidentirane ulaska i izlaska u preduzeće.....	4.57
416	Mahmoud Mohamed Alsowani, Vasko Fotev Optimisation of production and quality control technique for liquid rocket engine turbine assembly	4.61

KVALITET QUALITY

501	Vidosav Majstorović Quality improvement of engineering education.....	5.1
502	Radivoje Antić Obezbeđenje kvaliteta inspekcije pomoću fuzzy logike u proizvodnom sistemu mašina alatki.....	5.9
503	Slavko Arsovski, Zora Arsovski Uspostavljanje politike i ciljeva kvaliteta.....	5.13
504	Mališa Žižović, Radojica Petrović, Ružica Stanković Određivanje težina kriterijuma za višekriterijumsku ocenu sistema kvaliteta	5.17
505	Srđan Živković, Zoran Tumbas Merenje uglovnog rasporeda krilnih sekcija modela raketa	5.21
506	Marija Karajović Zogović, Dragan Rajković Glavne odrednice procesa obrazovanja za kvalitet i QMS	5.27
507	Radojica Petrović, Mališa Žižović Višekriterijumska optimizacija sistema kvaliteta.....	5.31
508	Dragan Rajković, Marija Karajović Zogović Pristup razvoju QMS u termoelektranama.....	5.35
509	Slobodan Stefanović, Predrag Dašić, Petar Ivanović, Vladeta Jevremović Primena kontrolnih karti za dobijanje informacija o kvalitetu proizvoda u tekstilnoj industriji.....	5.39
510	Branislav Tanasić, Milica Kovačević, Alempije Veljović Funkcionalno modelovanje procesa pregleda merila korišćenjem standarda IDEFO i case alata Bpwin	5.43
511	Jovo Tazović Strategijsko osavremenjavanje sveobuhvatnog upravljanja kvalitetom (TQM)	5.47
512	Dragan Stamenović FMEA procesa - iskustva iz prakse	5.51
513	Nataša Vesić, Bogdan Nedić, Dragana Čučuzović Vrste i kvalitet optičkih slojeva	5.55

POKROVITELJI

28. JUPITER KONFERENCIJA
28th JUPITER CONFERENCE

ZBORNIK RADOVA
PROCEEDINGS

15. simpozijum
CAD/CAM

Beograd, februar 2002.

V. Aleksić, M. Arsić¹⁾

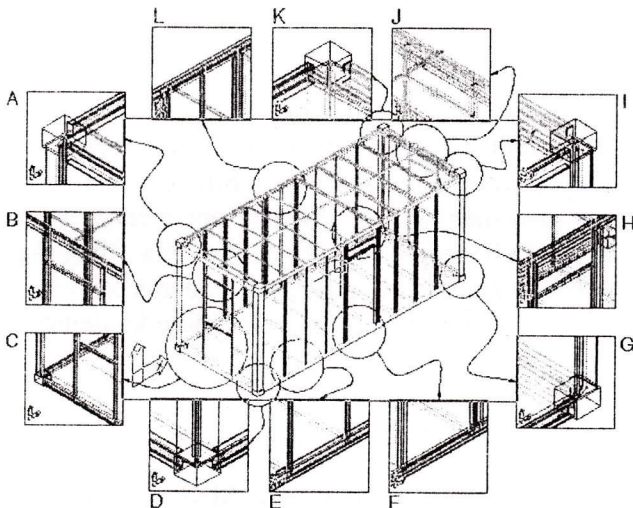
MODELIRANJE I METODOLOŠKI PRISTUP PRORAČUNU ČVRSTOĆE NOSEĆE STRUKTURE NESTANDARDNOG IZOTERMIČKOG KONTEJNERA

Rezime

U radu je vodeći računa o važećim propisima i standardima dat metodološki pristup modeliranja i proračuna čvrstoće noseće strukture nestandardnog izotermičkog kontejnera metodom konačnih elemenata. Na osnovu analize dobijenih rezultata proverena je stabilnost elemenata strukture, ocenjena je nosivost i dat je predlog poboljšanja nosivosti i optimizacije date strukture.

1. UVOD

Osnovni zahtevi koji rukovode projektovanje, proračun i izradu noseće strukture nestandardnog izotermičkog kontejnera su tehnički uslovi za noseću konstrukciju, standardi JUS ISO 668/97 i JUS ISO 1496-2/97, materijalne podloge sadržane u tehničkom opisu i mogućnost i tehnološka opremljenost proizvođača. Nestandardni izotermički kontejner ne spada u teretne kontejnere, već ima oblik prikazan na sl. 1.1.

Slika 1.1 3D prikaz kostura kontejnera "GOŠA" od 20'

Ovaj kontejner služi za smeštaj ljudi i nije predviđen za transport tereta. Može se transportovati drumskim, železničkim i vazdušnim transportnim sredstvima. Takođe, može se transportovati i brodom ali prazan i zabranjeno je na njega postavljati pune teretne kontejnere. Za vezivanje elemenata strukture se koristi kombinacija postupaka elektrolučnog i elektrootpornog (tačkastog) zavarivanja.

2. OPTEREĆENJA ZA PRORAČUN

Kao polazna osnova za određivanje merodavnih opterećenja služe norme koje se odnose na odgovarajuće teretne kontejnere opšte namene koji spadaju u podkategoriju izotermičkih kontejnera (JUS ISO 1496-2/97). U ovom radu su analizirana opterećenja za standardnu kategoriju, uzimajući u obzir specifičnosti kontejnera. Na osnovu toga je utvrđeno koja od propisanih opterećenja mogu biti merodavna za proračun u posmatranom slučaju.

¹⁾ mr Vujadin Aleksić, istraživač saradnik, dr Miodrag Arsić, naučni saradnik,
GOŠA Institut, Milana Rakića 35, Beograd.
e-mail: gosains.r@drenik.net,
v_aleksic@hotmail.com.

2.1. Analiza opterećenja

Analizirana su opterećenja koja definiše standard JUS ISO 1496-2/97. Polazni podaci za kontejner koji je predmet ovog proračuna su:

$R=24000$ kg -propisana maksimalna bruto masa, prema JUS ISO 668/97, koja se uzima kao merodavna pri proveru čvrstoće,

T -sopstvena masa kontejnera bez opreme ,

$P=R-T$ -koristan teret.

Kada je ugrađena oprema stalna ne uzima se vrednost $R=24000$ kg, već se masa određuje na bazi sopstvene i ukupne mase korisnog tereta.

2.2. Usvojeno opterećenje za proračun

Za najnepovoljniji slučaj opterećenja koji je baziran na prevozu brodom, usvaja se transportno ograničenje da na proračunati kontejner smeju da se postave najviše dva kontejnera od 20', svaki najveće bruto mase do 24000 kg. Za proračun se kao merodavne mase usvajaju sledeće vrednosti:

$T = m_g + m_o = 765 + 735 = 1500$ kg -sopstvena masa kontejnera bez opreme,

(m_g -masa grede, m_o -masa oplata)

Masa korisnog tereta P se sastoji od kontinualno raspoređenog opterećenja od 3500 kg po podu kontejnera, pa odatle sledi ukupna bruto masa kontejnera:

$R = P + T = 1500 + 3500 = 5000$ kg

2.3. Dozvoljene deformacije i naponi

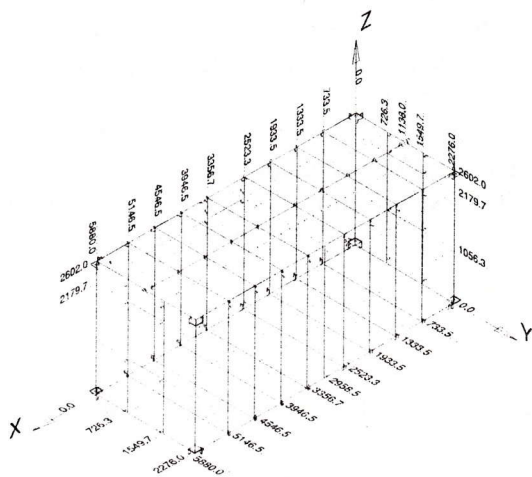
Najveće dozvoljene deformacije su definisane standardom, JUS ISO 1496-2/97 t. 5.3.4, a preračunate na konkretan kontejner, uz stepen sigurnosti $\nu=1.1$ u odnosu na ugib podužnog nosača ne smeju biti veći od 16 mm. Na osnovu dozvoljenog ugiba elemenata poda izračunava se maksimalno kontinualno opterećenje poda. Propisana opterećenja imaju karakter ispitnih. Ona se tretiraju i kao ekvivalentna statička opterećenja. Zbog toga se u proračunu primenjuje stepen sigurnosti $\nu=1.1$ u odnosu na granicu tečenja (R_{cH}) u zonama zavarenih spojeva i mestima promena preseka (koncentracije napona). Osnovni materijal od koga se izrađuje kontejner je Č.0361 i Č.0561.

3. MODEL NOSEĆE STRUKTURE KONTEJNERA

Noseća konstrukcija kontejnera modelirana je za proračun metodom konačnih elemenata (MKE), programom "KOMIPS". Kontejner se tretira kao prostorna struktura međusobno povezanih elemenata tipa grede konstantnog poprečnog preseka i četvorougaoih elemenata (tanke ploče).

Celokupna noseća struktura je svedena na: srednju ravan poda, srednju ravan stranica i srednju ravan krova. Svi elementi tipa grede i elementi tipa ploče su svedeni u jednu od navedenih ravni. Odgovarajući model je prikazan na sl 3.1.

S obzirom da nije definisana oprema koja će biti ugrađena u kontejner, potrebno je odrediti najveće dozvoljeno opterećenje za datu strukturu, a da pri tome ne dođe do trajnih deformacija.

Slika 3.1 Raspored profila kostura i oplate kontejnera sa koordinatama redukovanih težišnih linija

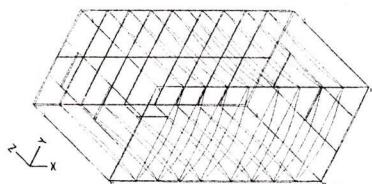
Usvojeni mehanički model, sl. 3.1, ima 1525 čvorova, 660 elemenata tipa grede i 1496 elemenata tipa ploče. Karakteristike preseka greda su izračunate uz pomoć AutoCAD modula Inquiry (Mass Properties).

S obzirom da osim za vreme transporta do mesta instalacije kontejner nije izložen dinamičkim opterećenjima i da je vreme izloženosti takvim opterećenjima malo u odnosu na eksploatacioni vek kontejnera, a da su ta opterećenja uzeta u obzir statičkim slučajevima opterećenja, nije urađen poseban dinamički proračun strukture. Odgovarajući zaključci su izvedeni iz statičkog proračuna.

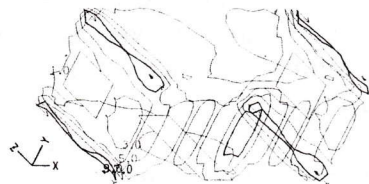
4. REZULTATI PRORAČUNA

Za elemente tipa greda i ploča, izračunati su najveći ekvivalentni naponi u konkretnom preseku odgovarajućim programskim modulima programa "KOMIPS".

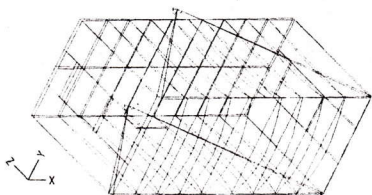
Deformacije (pomeranja čvornih tačaka) i naponska slika oplate kontejnera za neke od karakterističnih slučajeva opterećenja prikazani su na slikama 4.1a do 4.2b.

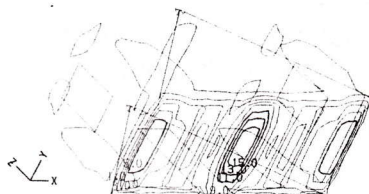
Slika 4.1a Pomeranja čvornih tačaka za slučaj opterećenja slaganja kontejnera jedan na drugi

Slika 4.1b Naponi u elementima za slučaj opterećenja slaganja kontejnera jedan na drugi 0-16 kN/cm² sa korakom 2 kN/cm²

Slika 4.2a Pomeranja čvornih tačaka za slučaj opterećenja podizanja preko donjih nauglica

Slika 4.2b Naponi u elementima za slučaj opterećenja podizanja preko donjih nauglica 0-16 kN/cm² sa korakom 2 kN/cm²

4.1 Analiza stabilnosti elemenata noseće strukture

Za elemente tipa grede izvršena je provera globalne stabilnosti i lokalne stabilnosti profila kod kojih postoje uslovi za nastanak nestabilnosti. U tabeli 4.1.1 su prikazani rezultati proračuna.

Tabela 4.1.1. Rezultati proračuna stabilnosti greda (profila)

Noseći profili br.	l[cm]	I _{min} [cm ⁴]	A[cm ²]	λ	σ _{kr0} [kN/cm ²]	V	σ _{kr} [kN/cm ²]
1	260.2	148.7	15.4	41.868	118.12	0.199	23.41
2	260.2	3.8	1.9	91.995	24.47	0.963	20.99
3	82.3	40.5	12.0	22.410	412.28	0.057	23.54
4	260.2	1.9	3.3	171.458	7.04	3.344	11.11
5	260.2	4.1	3.3	116.719	15.20	1.550	18.21
6	260.2	1.3	2.4	176.771	6.63	3.554	10.51
7	227.6	2.9	4.2	136.952	11.04	2.133	15.50
8	3.5	1.3	2.3	2.328	38213.60	0.001	23.55

Analizom pritisnih napona, utvrđeno je da profili u stranici ni u jednom slučaju opterećenja nemaju pritisne napone bliske kritičnim vrednostima, pa stabilnost profilima nije ugrožena. Međutim profilu za popunu poda (oznaka 7 u tab. 4.1.1) stabilnost je ugrožena kod kritičnih opterećenja.

Proveru lokalne stabilnosti je neophodno izvršiti samo na glavnom ugaonom stubu, s obzirom da je odnos širina stranica profila prema debljini veći od 20 puta, pa je sa aspekta stabilnosti veoma nepovoljan.

Proverom je utvrđeno da glavni ugaoni stubovi imaju zadovoljavajuću lokalnu stabilnost s obzirom da su naponi u stubovima za slučaj opterećenja slaganja dva kontejnera na posmatrani znatno ispod kritičnog napona, 22.90 kN/cm².

5. ZAKLJUČAK SA PREDLOGOM ZA OPTIMIZACIJU

Proračun ima globalni karakter i ne bavi se lokalnom vezama, što pretpostavlja dobru vezu nauglica sa profilima kao i profila među sobom.

S obzirom na specijalnu namenu proračun je sproveden na bazi sledećih zahteva u pogledu opterećenja u odnosu na standardne teretne kontejnere od 20':

- maksimalno opterećenje po podu kontejnera od 0.257E-03 (što je ekvivalentno masi od 3.5 t ravnomerno raspoređenoj po podu kontejnera),
- u slučaju transporta brodom ograničava se na nosivost još najviše dva kontejnera od 20', čija pojedinačna bruto masa ne prelazi 24000 kg, na postojeći kontejner.

Na osnovu rezultata i analiza naponskog i deformacionog stanja može se konstatovati da se naponi i deformacije u gredama i oplati nalaze u granicama dozvoljenih, osim za krovnu oplatu koja ne može da izdrži opterećenje od 300 kg na površini od 300x600 mm bez dodatnih ojačanja. Potrebno je krovnu oplatu izraditi sa pijavicama koje bi se prostirale duž kontejnera, a kada postoji potreba za penjanjem na krov zbog intervencije, krov obložiti daskama od 2'' da se premoste poprečni nosači u krovu.

Analizom stabilnosti može se konstatovati da postoji mogućnost da profili u stranicama, pri ekstremnim opterećenjima izgube stabilnost. Takođe, profilu za popunu poda, stabilnost je ugrožena kod kritičnih opterećenja, pa u vezi s tim treba izvesti dodatna ojačanja. Neophodno je ubacivanje središnjeg podužnog nosača kao u krovu.

Delovi oplata u pojedinim slučajevima opterećenja mogu da izgube stabilnost, što s obzirom na relativno malo učešće oplata lima u ukupnoj nosivosti se može tolerisati. Za poboljšanje stabilnosti oplata potrebno je na sredini između stubova stranice ubaciti L profile kao ukrućenja za koje će se vezati oplata mestimičnim šavom. Ti profili će poboljšati i stabilnost straničnih stubova, čija je stabilnost kritična.

Proračun pokazuje da svi nosači mogu biti izrađeni od konstrukcionog čelika, jer u njima ni u jednom slučaju opterećenja nije dostignut dozvoljeni napon.

6. LITERATURA

- [1] *Projekat "PRORAČUN ČVRSTOĆE NOSEĆE STRUKTURE KONTEJNERA "GOŠA" OD 20' "*, Institut GOŠA, Beograd, 2001.
- [2] *Standardi: JUS ISO 830/97, 1496-2/97, 668/97, 1161/97 i dr.*
- [3] *PRAVILA O IZRADI KONTENERA*, Jugoslovenski registar brodova, Split, 1978.
- [4] **Taško Maneski** : *KOMPJUTERSKO MODELIRANJE I PRORAČUN STRUKTURA*, monografija, Mašinski fakultet, Beograd, 1998.

MODELING AND METHODOLOGICAL APPROACH TO THE CALCULATION OF BEARING STRUCTURE HARDNESS IN NON-STANDARD ISOTHERMIC CONTAINERS

Summary

In this paper is given one methodological approach for modeling and strenght calculation of a carrying structure of nonstandard container, using final elements method, with all respects to the appropriate standards and rules. Based on the received results analysis, the structures elements stability is checked, the carrying capacity is evaluted and some proposals for improvements and optimization of the structure are given.

CIP - Katagolizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

658.5:681.32(063)(082)
658.5:004.382(063)(082)
621.7/.9-52(063)(082)
65.012(063)(082)
658.562(063)(082)

ZBORNİK radova = Proceedings / 21. simpozijum CIM u strategiji tehnološkog razvoja industrije prerade metala [i] 15. simpozijum CAD/CAM [i] 24. simpozijum NU - ROBOTI - FTS [i] 30. simpozijum Upravljanje proizvodnjom u industriji prerade metala [i] 8. simpozijum Kvalitet [sve ovo u okviru] 28. Jupiter konferencije sa međunarodnim učešćem, Beograd, Februar 2002. ; organizator Mašinski fakultet Univerziteta u Beogradu [i] Jupiter asocijacija. - Beograd : Mašinski fakultet univerziteta = Faculty of Mechanical Engineering University : Jupiter asocijacija = Jupiter Association, 2002 (Beograd : Zavod za grafičku tehniku TMF). - 1 knj. (raz. pag.) : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 250. - Bibliografija uz svaki rad. - Rezimej; Summaries.

ISBN 86-7083-430-8

1. Jupiter konferencija (28 ; 2002 ; Beograd) 2. Simpozijum CIM u strategiji tehnološkog razvoja industrije prerade metala (21 ; 2002 ; Beograd) 3. Simpozijum CAD/CAM (15 ; 2002 ; Beograd) 4. Simpozijum NU - ROBOTI - FTS (24 ; 2002 ; Beograd) 5. Simpozijum Upravljanje proizvodnjom u industriji prerade metala (30 ; 2002 ; Beograd) 6. Simpozijum Kvalitet (8 ; 2002 ; Beograd)
a) CIM sistemi - Zbornici b) CAD/CAM sistemi - Zbornici c) Mašine alatke - Numeričko upravljanje - Zbornici d) Fleksibilni tehnološki sistemi - Zbornici E) Metaloprerađivačka industrija - Upravljanje - Zbornici F) Upravljanje kvalitetom - Zbornici

COBISS-ID 96879628